

U.2000.1005/2Ø
TfK2000.262/1

Ikke edition efter § 804 vedrørende billedmateriale efter Nørrebro-uroligheder.

Retspleje 35.9 - Menneskerettigheder 1.5.

Efter uroligheder på Nørrebro den 7-8. november 1999 ønskede politiet ved editionskendelser efter retsplejelovens § 804 at få udleveret billedmateriale fra tv-stationer og dagblade. Byretten afslog, da anmodningen ikke var søgt begrænset til konkrete hændelser og områder. Landsretten fandt ikke efter begivenhedsforløbet og kriminalitetens alvor påstanden så upræcis, at den allerede af den grund burde afvises. Et pålæg ville afgørende forringe mediernes arbejdsvilkår og muligheder for at give fyldestgørende information. Efter en afvejning af hensynene blev anmodningen afslået.[1]

Ø.L.K. 28. januar 2000 i kære 14. afd. nr. S-4340-99
(Ebbe Christensen, Teilmann, Nina Nielsen (kst.)).

Københavns Byrets kendelse 1. december 1999.

Københavns Politi har ved 12 anmodninger af 8. november 1999, ændret ved udateret anmodning modtaget den 15. november 1999 i Københavns Byret, begæret afsigelse af editionskendelser i medfør af retsplejelovens § 804 mod Danmarks Radio, TV 2-København, TV-Stop, Local Eyes, Mogens Flindt, Kristian Linnemann, Nordfoto, Jyllands-Posten, Politiken, Berlingske Tidende, B.T. og Ekstrabladet med henblik på udlevering af billedmateriale, herunder film som faste billeder, der vil kunne benyttes til at dokumentere, hvilke personer, der har foretaget strafbare handlinger under urolighederne på Nørrebro natten mellem den 7. - 8. november 1999.

Danmarks Radio v/advokat Merethe Eckhardt-Hansen har nedlagt påstand om, at begæringen nægtes fremme, subsidiært at begæringen begrænses til principalt forevisning af optagelser, som direkte relaterer sig til konkretiserede episoder og fysiske lokaliteter, hvorunder der er begået specifikke lovovertrædelser, mere subsidiært forevisning af materialet.

TV 2 København v/advokat Søren Juul har nedlagt påstand som Danmarks Radio.

TV-Stop v/advokat Thomas Peter Rørdam v/advokat Hanne Rahbek har nedlagt påstand om, at begæringen nægtes fremme. TV-Stop vil gerne udlevere det materiale, der har været vist på tv. Stationen har ikke rådighed over yderligere materiale.

1006

Local Eyes v/advokat Hugo Steinmetz v/advokat Tyge Trier har nedlagt påstand som Danmarks Radio.

Mogens Flindt v/advokat Tyge Trier har nedlagt påstand som Danmarks Radio.

Kristian Linnemann v/advokat Tyge Trier har nedlagt påstand som Danmarks Radio.

Nordfoto v/advokat Henrik Dahl har nedlagt påstand som Danmarks Radio, idet det bemærkes, at der alene er tale om faste billeder.

Jyllands-Posten v/redaktør Per Michael Jensen har nedlagt påstand som Nordfoto.

Politiken v/advokat Niels Kornerup har nedlagt påstand som Nordfoto.

Berlingske Tidende v/advokat Henrik Dahl har nedlagt påstand som Nordfoto.

B.T. v/advokat Henrik Dahl har nedlagt påstand om Nordfoto.

Ekstra Bladet v/advokat Ulrik Ibfelt har nedlagt påstand som Nordfoto.

Den 9. november 1999 afsagde Københavns Byrets afdeling for grundlovsforhør kendelser om edition over for de ovennævnte. Kendelserne blev ved rettens beslutning af 11. november 1999 ophævet, under hensyn til, at de involverede parter ikke havde haft lejlighed til at udtale sig.

Københavns Politi fremsatte ny begæring om edition modtaget den 15. november 1999 i Københavns Byret.

Begæringen har været mundtligt forhandlet i retten den 26. november 1999.

Der er afgivet partsforklaringer af fotograf Kristian Linnemann, bureauchef Karsten Lindhard, chefredaktør Bent Falbert, ansvarshavende redaktør Søren Jensen og vidneforklaringer af pressefotograf Jens Greslin og adm. dir. Ebbe Dal. Forklaringerne er gengivet i retsbogen.

Der er fremlagt erklæring af 25. november 1999 fra Dansk Journalistforbund ved forbundsformand Mogens Blicher Bjerregård og erklæring af 25. november 1999 fra Danske Dagblades Forening ved adm. dir. Ebbe Dal.

Københavns Politi har til støtte for begæringen bl.a. anført, at urolighederne på Nørrebro natten mellem den 7. og 8. november 1999 var nøje planlagt, og urolighederne, hvorunder der bl.a. over en hel nat blev begået brandstiftelse og hærværk, er omfattet af straffelovens § 133, om opløb, med en strafferamme på fængsel i indtil 6 år. Efter retsplejelovens § 108, er det politiets opgave bl.a. at efterforske lovovertrædelser. Grundlovens § 77 fastsætter en formel ytringsfrihed, men indeholder ingen materielle regler for ytringsfriheden. Pressen har til opgave at informere borgerne om det, der sker i samfundet, så borgerne kan udøve deres demokratiske rettigheder. Det, der skete på Nørrebro, var ikke en demonstration. Der var tale om et ganske gement opløb. Menneskerettighedskonventionen, herunder artikel 10, blev i 1992 transformeret til dansk ret. Efterfølgende er der sket en række lovændringer på presseområdet, senest ved ændringen af retsplejeloven vedrørende pressen og domstolene. Beskyttelsen i artikel 10 er indarbejdet i de gældende regler, men reglen skal stadig indgå som fortolkningsbidrag. Regelsættet for politiets arbejde er i overensstemmelse med artikel 10. Anklagemyndigheden har bevisbyrden i straffesager. Lovgiver har givet anklagemyndigheden en række redskaber at arbejde med, herunder bestemmelsen i retsplejelovens § 168 om vidnepligt. Retsplejelovens § 169 til § 172 indeholder en udtømmende opregning af vidnefritagelsesreglerne. Pligten til at afgive vidneforklaring fortolkes strengt. Personer, der har pligt til at rykke ud, herunder brand- og ambulancefolk pålægges at afgive vidneforklaring. Journalister og fotografer har ingen pligt til at rykke ud, og kan ikke kræve videre beskyttelse end andre. Beskyttelsen i retsplejelovens § 172 relaterer sig alene til kilderne. Retsplejelovens § 804 henviser til reglerne om vidnefritagelse, hvilket medfører, at der gælder den samme afgrænsning som ved vidner. Pressen har i denne sag ingen kilder, der skal beskyttes. Det er forklaret, at der ikke fra fotografernes side er givet tilsagn til uromagere om anonymitet. Fotografernes frygt for repressalier er ikke reguleret af retsplejeloven og kan ikke føre til, at begæringen ikke skal tages til følge. Der er ingen forskel på, om billederne bliver offentliggjort i avis/tv, eller om billederne udleveres til politiet. Når fotografen tager billedet, kan uromageren ikke være sikker på, at billedet ikke efterfølgende offentliggøres. Politiet har fået en række billeder optaget af private borgere, der i langt højere grad risikerer repressalier end fotograferne, da det kan identificeres, fra hvilke lejligheder en række af billederne er taget. Det er disse billeder, politiet ønsker at sammenholde med de billeder, pressefotograferne har taget, for som ved et puslespil at prøve at afsløre uromagerens identitet. Retten bør ved afgørelsen lægge vægt på de forurettedes, borgerne i området, krav på, at lovovertrædelserne bliver opklaret. Fotografernes opgave på Nørrebro var at fotografere urolighederne, og det må antages, at der er billeder, som

kan anvendes af politiet i efterforskningen. Det er politiets erfaring, at der ikke findes bedre bevis end fotos, og at vidneforklaringer derimod sjældent er tilstrækkeligt bevis i denne type sager. Desuden har langt de fleste, politiet har afhørt, givet udtryk for, at de ikke ønsker at afgive forklaring i retten. Edition vil ikke forhindre pressens muligheder for at informere borgerne om det, der sker i samfundet. Det bestrides, at politiet er på »fisketur«. Politiet har til opgave at søge at afdække, hvad der faktisk er sket, af hensyn til efterforskningen af lovovertræderne, men også af hensyn til de sigtede. Det er ikke muligt

1007

nøje at beskrive de enkelte lovovertrædelser ved urolighederne, der dækkede et større område og strakte sig over 5-7 timer. Politiet ønsker ikke blot optagelser af de konkrete handlinger, men også af de andre omstændigheder. Retsområdet må sammenlignes med praksis vedrørende indgreb i meddelelshemmeligheden, hvor domstolene godkender, at politiet får oplysninger om bl.a., hvem der ringer til og fra bestemte telefonbokse og oplysninger om, hvem der har været sat i forbindelse med bestemte sendemaster, hvorved der fremkommer en lang række oplysninger, der ikke har med den efterforskede sag at gøre. Det bestrides, at der ved edition kræves samme beskrivelse af lovovertrædelserne, som der kræves ved udformningen af et anklageskrift. Danmarks Radio har som en statsinstitution en særlig pligt til at hjælpe politiet.

De mødende advokater for pressen har gensidigt tilsluttet sig det af de øvrige advokater anførte. De enkelte advokater har særligt anført:

Advokat Merethe Eckhardt-Hansen har for Danmarks Radio bl.a. anført, at politiet er velkommen til at gennemse det materiale, der er blevet offentliggjort. På grundlag af dette materiale må politiet fremsætte en konkretiseret begæring vedrørende bestemte lovovertrædelser på bestemte tidspunkter. Som begæringen er formuleret, er der tale om »ren fisketur« fra politiets side. Det er ikke det, bestemmelsen i retsplejelovens § 804 er udformet for at varetage. Begæringen omtaler, at materialet skal bruges til at identificere gerningsmændene. Som begæringen er formuleret, er det Danmarks Radio, der skal foretage vurderingen af materialets egnethed. Typisk er det de flotteste og mest interessante billeder, der bliver offentliggjort. Der er ikke grund til at antage, at der er yderligere materiale, der kan hjælpe politiet. Ud fra proportionalitetsgrund sætningen i § 805 kan der højst blive tale om forevisning af materialet. § 804, stk. 4, henviser direkte til vidnefrigtelsesreglerne i § 169 til § 172. Der er tale om kildemateriale, hvis det antages, at materialet kan afsløre lovovertrædere. Det bestrides, at der er tale om lovovertrædelser, der kan medføre fængsel i 4 år eller derover, hvorfor retsplejelovens § 172, stk. 5, ikke finder anvendelse. Ved vurderingen af, om politiets begæring skal tages til følge, skal der endvidere lægges vægt på, at Danmarks Radio efter radiolovens § 7, har pligt til at foretage nyhedsformidling. Men det bestrides, at Danmarks Radio har en særlig pligt til at hjælpe politiet. Afgørelsen om edition har vagt uro hos medarbejderne. Fotograferne oplever, at det er blevet vanskeligere at operere som pressefotograf. Medierne er ikke statens forlængede arm. Politiet har sin rolle i samfundet og Danmarks Radio sin rolle, og denne rolle er ikke at optræde som politi. Pressen er uvildig, og det er vigtigt, at også uromagerne opfatter pressen som uvildig. Heroverfor står hensynet til efterforskningen. Måske har materialet ingen betydning for efterforskningen. Det er ikke fra politiets side sandsynliggjort, at nærmere bestemte dele af materialet kan tjene som bevis. Desuden er der nu gået lang tid siden urolighederne, og indgrebet er ved at miste sin betydning for efterforskningen. I betænkning nr. 1330 om samarbejdet mellem retterne og pressen anføres, at der skal lægges vægt på, om oplysningerne kan skaffes fra anden side. I denne sag kan det ske ved private billeder. Samfundet ønsker at sikre pressen bedst mulige arbejdsvilkår, og det er i en samfundsmæssig interesse, at der ikke sker udlevering. Ved afgørelsen skal der lægges vægt på ytringsfriheden og informationsfriheden. Det er pressens uafhængighed, der står på

spil. Menneskerettighedskonventionen giver en materiel beskyttelse af ytringsfriheden, der finder direkte anvendelse i dansk ret. Ytringsfriheden indeholder også en ret til at forholde sig tavs. Udviklingen i samfundet peger på en større beskyttelse af pressen.

Advokat Søren Juul har for TV 2 København bl.a. anført, at retsplejeloven ikke udtømmende har gjort op med pressens kildebeskyttelse. Ved de nye regler om edition, der er trådt i kraft pr. 1. juli 1999, er proportionalitetsreglen udtrykkeligt blevet indføjet i loven. I forarbejderne nævnes udtrykkeligt, at der ved afvejningen af, om der foreligger den fornødne proportionalitet, kan der ved indgreb over for medarbejdere ved medierne også lægges vægt på hensynet til informations- og ytringsfriheden, jf. retsplejelovens § 802, stk. 4, 2. pkt., § 803, stk. 2, 2. pkt., og § 804, stk. 4. Lovgiver har ønsket, at der ved anvendelsen af reglerne om edition tages særligt hensyn til reglerne om kildebeskyttelse. Det er vigtigt, at der ikke sker en sammenblanding af politiets og pressens opgaver. En udlevering vil medføre, at fotografene udsættes for farer, hvilket vil medføre, at fotografene vil holde sig tilbage, næste gang der sker noget.

Advokat Henrik Dahl har for Nordfoto, Berlingske Tidende og B.T. bl.a. anført, at begæringen bør nægtes fremme, da den ikke er tilstrækkelig præcis til at danne grundlag for edition. Begæringen er rettet mod alle medier, der var på Nørrebro, og omfatter alt billedmateriale, der blev optaget, herunder hundreder eller tusindevis af faste billeder. Begæringen er unødvendig vidtgående. Begæringen kunne være begrænset til bestemte steder og optrin. Ifølge retspraksis kræver edition en konkretisering af det, der begæres udleveret, jf. også UfR 1670/1999 vedrørende ransagning. Der findes ikke fortilfælde, hvor politiet så massivt har søgt udlevering af materiale fra 12 forskellige. Efter formuleringen af begæringen er det uvist, om det er medierne selv, der skal vurdere, hvilket materiale der skal udleveres. Flere vidner har forklaret, at der ikke eksisterer relevante billeder. Retsplejelovens § 805 indeholder en

1008

proportionalitetsregel. Det følger direkte af forarbejderne, at der er særlige hensyn at tage, når indgrebet er rettet mod medierne. Til vejledning kan man se på de hensyn, der er nævnt i retsplejelovens § 172, men det tiltrædes, at reglen i § 172 ikke finder direkte anvendelse i denne sag. Men § 172, stk. 5, skal inspirere ved vurderingen af § 805. Fremmes begæringen, kan der ske betydelige skadevirkninger for mediernes arbejde. Der bør lægges vægt på, om der er tale om efterforskningen af en alvorlig forbrydelse. Der er formentlig tale om brandstiftelse og hærværk. Det vil være særdeles usædvanligt, hvis straffelovens § 133 finder anvendelse. Efter advokatens oplysninger er bestemmelsen senest anvendt i 1934. Politiet har den 10. november 1999 til pressen oplyst, at politiet har fået mange oplysninger i sagen, og det er spørgsmålet, om politiet har så hårdt brug for pressens billeder. De spor, politiet har, skal først efterforskes til bunds. Edition forudsætter, at hensynet til opklaringen overstiger hensynet til kildebeskyttelsen. Ved udlevering af materialet, er det pressens uafhængighed, der bringes i tvivl. Uromagerne har et utroligt anstrengt forhold til myndighederne, og fotografene vil efter en udlevering blive udsat for en øget risiko. Der bør endvidere lægges vægt på fotografernes subjektive frygt, der kan medføre, at de ikke ønsker at dække denne type uroligheder, hvilket kan føre til en forringelse af nyhedsdækningen. Skadevirkningerne er uafhængige af, om politiet kan bruge billederne eller ej. Det er nødvendigt, at pressen opfattes som hævet over den konflikt, der forelå. Politiet ventede længe med at gribe ind, og har efterfølgende bedt om pressens materiale. Det er uacceptabelt, at det på den måde er pressens sikkerhed, der bliver sat på spil.

Advokat Niels Kernerup for Politiken og advokat Ulrik Ibfelt for Ekstra Bladet har tilsluttet sig det af de øvrige advokater anførte.

Advokat Thomas Rørdam ved advokat Hanne Rahbek har for TV-Stop bl.a. anført, at begæringen over for TV-Stop ikke skal tages til følge, allerede fordi ansvarshavende redaktør Søren Jensen under

strafansvar i retten har forklaret, at stationen ikke har materiale, ud over det, der har været udsendt, og som stationen har indvilliget i at udlevere. Stationen lånte råbånd af Martin Ladegaard og afleverede materialet efter endt brug. Intet tyder på, at stationen råder over materiale, der ikke har været udsendt. Allerede den 10. november 1999 oplyste Søren Jensen over for politiet, at stationens materiale stammede fra Martin Ladegaard. Retsplejelovens § 804 forudsætter, at der er tale om en konkret lovovertrædelse. Lovovertrædelsen bør beskrives ved bl.a. tid og sted. Der henvises til reglerne i retsplejelovens § 831 for indholdet af anklageskrifter.

Advokat Tyge Trier har for Mogens Flindt og Kristian Linnemann bl.a. anført, at den manglende konkretisering af begæringen bør føre til en »allerede fordi«-afgørelse. Det er uden fortilfælde, at der rejses begæring over for samtlige medier og vedrørende alt materiale. Edition som begæret er et indgreb i Menneskerettighedskonventionens artikel 10, stk. 1's forstand. Dette medfører, at det er politiet, der efter artikel 10, stk. 2, på overbevisende måde skal godtgøre, at betingelserne i artikel 10, er opfyldt. Politiet har ikke som krævet i stk. 2 godtgjort, at det har været nødvendigt at rejse begæring mod 12 medier om udlevering af alt materiale. Højesteret har også i en række afgørelser fastslået, at der i sager, hvor medierne er parter, skal tages særlige hensyn til mediernes rolle i samfundet.

Retten skal udtale:

Københavns Politi har fremsat begæringen om edition i forbindelse med opklaringsarbejdet vedrørende urolighederne på Nørrebro natten mellem den 7. og 8. november 1999, hvor der blev begået brandstiftelse og hærværk i betydeligt omfang. Politiet har gjort gældende, at lovovertrædelserne er organiseret og så omfattende, at straffelovens § 133 om opløb finder anvendelse. Politiet har oplyst, at en lang række privatpersoner har udleveret billedmateriale til politiet. Politiet ønsker at sammenholde dette materiale med de billeder, pressens repræsentanter har optaget, for derigennem som ved et puslespil at søge at fastlægge nogle af de hætteklædte gerningsmænds identitet.

Begæringen er fremsat mod 12 medier bestående af tv-stationer, aviser og selvstændige pressefotografer. Begæringen omfatter alt billedmateriale, der vil kunne benyttes til at dokumentere, hvilke personer der har foretaget strafbare handlinger under urolighederne.

Vedrørende TV-Stop bemærkes, at ansvarshavende redaktør Søren Jensen i retten har forklaret, at stationen ikke har materiale ud over det, der har været udsendt, og som stationen har tilbudt at udlevere i kopi til politiet. Der er ikke under sagen fremkommet oplysninger, der peger på, at TV-Stop har yderligere materiale. Allerede af denne grund tages den af politiet mod TV-Stop fremsatte begæring ikke til følge.

Retsplejelovens § 804, stk. 1, tillader edition som led i efterforskningen af en lovovertrædelse, hvis der er grund til at antage, at en genstand, som de pågældende har rådighed over, kan tjene som bevis. Bestemmelsen forudsætter således efter sin ordlyd, at der er tale om en nærmere konkretiseret lovovertrædelse. Retten finder ikke, at bestemmelsen hjemler mulighed for over for den samlede presse at kræve udlevering af alt billedmateriale, der kan benyttes til identifikation af eventuelle gerningsmænd, når begæringen ikke er søgt begrænset til konkrete hændelser og områder. Ved vurderingen er der lagt særlig vægt på, at urolighederne omfattede et større område på Nørrebro, og at urolighederne strakte sig

1009

over flere timer. På denne baggrund finder retten ikke grundlag for at tage den af politiet fremsatte begæring til følge. Der er herefter ikke grundlag for at gå ind i en nærmere afvejning af de modstående hensyn, der skal tages i betragtning ved gennemførelsen af edition over for pressen, på den ene side hensynet til den samfundsmæssige interesse, der knytter sig til, at begåede forbrydelser kan opklares, og straffesager

gennemføres, og på den anden side hensynet til den samfundsmæssige interesse i bedst mulig sikring af informations- og ytringsfriheden.

— — —

Østre Landsrets kendelse.

Anklagemyndigheden har påkæret Københavns Byrets kendelse af 1. december 1999 — — —. Ved kendelsen nægtede byretten at fremme en editionsbegæring fremsat af Københavns Politi mod Danmarks Radio, TV 2/Danmark, Local Eyes, Mogens Flindt, Kristian Linnemann, Nordfoto, Jyllands-Posten, Politiken, Berlingske Tidende, B.T. og Ekstra Bladet.

Under kæremålet har anklagemyndigheden efter sin endelige påstand nedlagt påstand om, at der afsiges editionskendelser i medfør af retsplejelovens § 804 mod de indkærede med henblik på udlevering af billedmateriale, herunder film som faste billeder, der vil kunne benyttes til at dokumentere, hvilke personer der har foretaget strafbare handlinger under urolighederne på Nørrebro natten mellem den 7. - 8. november 1999.

Danmarks Radio, TV 2/Danmark, Local Eyes, Mogens Flindt, Kristian Linnemann, Nordfoto, Jyllands-Posten, Politiken, Berlingske Tidende, B.T. og Ekstra Bladet har nedlagt påstand om stadfæstelse, subsidiært om hjemvisning, mest subsidiært om, at kendelsen begrænses til forevisning af det efterspurgte.

Kæremålet har været forhandlet mundtligt.

Nyhedsdirektør ved Danmarks Radio Lisbeth Knudsen har afgivet forklaring for landsretten. Chefredaktør ved Ekstra Bladet Bent Falbert har afgivet supplerende forklaring. Herom henvises til retsbogen.

De for byretten afgivne forklaringer har været dokumenteret.

I notits af 18. januar 2000 fra Københavns Politi, Kriminalpolitiet, Afd. A, er anført:

»Efterforskningen i sagen har fastslået, at urolighederne og ødelæggelserne natten mellem søndag den 07/11/99 og mandag den 08/11/99 var planlagt og velorganiseret. Der deltog mellem 50 og 100 personer, og der blev forøvet groft hærværk, tyveri, vold og brandstiftelse.

Der blev forøvet groft hærværk ved bl.a. knusning af ruder og døre mod 56 forretninger beliggende på Nørrebrogade, Blågårdsgade, Griffenfeldtsgade, Rantzausgade og Åboulevarden.

Der blev forøvet tyverier fra 14 forretninger i samme gader.

5 biler og mindst 9 affaldscontainere blev afbrændt på Åboulevarden ved H. C. Ørstedesvej, ved Rantzausgade og ved Blågårdsgade og mindst 3 fotografer og en ekspedient i 7-eleven blev udsat for vold.

Skadernes økonomiske omfang har kunnet opgøres til ca. kr. 3.000.000, -.

Efterforskningen har været vanskeliggjort af, at gerningsmændene næsten uden undtagelse har båret masker, ligesom man på et tidspunkt afbrød gadebelysningen. Beboere og andre personer i området har stort set været ude af stand til at genkende gerningsmændene, og der har også blandt beboerne været generel uvilje mod at lægge navn til forklaringer om, hvad man har set, idet man frygter for at blive udsat for personlig overlast, hvis man skal vidne i retten.

Retten gav ikke politiet lov til at få teleoplysninger om den meget livlige teletrafik mellem gerningsmændene på gerningsnatten.

9 personer er blevet afhørt og sigtet for overtrædelser såsom strfl.s § 133, stk. 1, § 134a, § 181, stk. 1, § 291, stk. 2, § 276 og § 284.

På det nuværende grundlag er det tvivlsomt, om der bliver rejst tiltale mod de pågældende personer, og der er ikke fremkommet materiale, der danner baggrund for sigtelser mod andre navngivne personer.

Efterforskningen har således været uhyre vanskelig. Meget få vidneforklaringer, ingen teleoplysninger, ingen tekniske spor og meget dårlige amatørvideooptagelser og fotos.

Det vil derfor være af væsentlig betydning for opklaringsarbejdet at få tilvejebragt professionelle fotos og film af gerningsmændene.«

Parterne har for landsretten i det væsentlige procederet i overensstemmelse med den procedure, der er gengivet i byrettens kendelse.

Anklagemyndigheden har yderligere anført, at påstanden er tilstrækkelig præcist formuleret til at opfylde kravene efter retsplejelovens § 804. Der kan ikke for de indkærede være nogen tvivl om, hvad det er for materiale, som politiet ønsker udleveret. Det fremgår af forarbejderne til retsplejelovens § 804, at der ikke stilles store krav til konkretisering, jf. betænkning nr. 1223/1991 s. 33-34.

Om regelgrundlaget:

Bestemmelser om pålæg til ikke-mistænkte om at forevise eller udlevere genstande, der kan tjene som bevis under en straffesag (»edition«), findes i retsplejelovens § 804 -§ 807. Bestemmelsernes nuværende formulering stammer fra lov nr. 229 af 21. april 1999. Efter § 805, stk. 1, må pålæg om edition ikke gives, »såfremt indgrebet står i misforhold til sagens betydning og det

1010

tab eller den ulempe, som indgrebet kan antages at medføre.«

I bemærkningerne til lovforslaget er vedrørende denne bestemmelse anført (Folketinget 1998-1999, Lovforslag L 41, s. 49):

»I stk. 1 . . . lovfæstes den almindelige proportionalitetsgrundsætning, der antages at gælde ved alle straffeprocessuelle tvangsindgreb. . .

Ved afvejningen af, om der foreligger den fornødne proportionalitet, kan f.eks. ved indgreb over for medarbejdere ved medierne også lægges vægt på hensynet til informations- og ytringsfriheden, . . .«

Landsretten udtaler:

Den foreliggende anmodning om edition er rettet mod 11 forskellige medier eller personer og omfatter alt billedmateriale i de pågældendes besiddelse, »der vil kunne benyttes til at dokumentere, hvilke personer der har foretaget strafbare handlinger under urolighederne på Nørrebro natten mellem den 7. - 8. november 1999.« Selv om det ønskede pålæg således er meget omfattende og bredt formuleret, finder landsretten dog ikke, at påstanden er så upræcis, at den allerede af den grund bør afvises. Landsretten har herved lagt vægt på, at de omhandlede begivenheder i vidt omfang må ses som et sammenhængende forløb, og at der i praksis næppe vil være tvivl om afgrænsningen med hensyn til tid og sted af det materiale, som politiet ønsker udleveret.

I den afvejning efter retsplejelovens § 805, stk. 1, der herefter skal foretages, må det indgå, at der er tale om omfattende og alvorlig kriminalitet, som efter det oplyste i hvert fald i et vist omfang var planlagt på forhånd. Efter notitsen af 18. januar 2000 vil denne kriminalitet formentlig ikke kunne opklares på andre måder.

Heroverfor står, at de indkærede og deres organisationer med stor styrke har hævdet, at et så generelt pålæg om udlevering af billedmateriale, som politiet ønsker i denne sag, vil medføre, at medierne - i hvert fald i visse kredse - vil blive opfattet som »politiets forlængede arm«, og dermed ikke længere vil blive opfattet som en neutral og uvildig instans, der står uden for en konflikt mellem politi og uromagere. Dette vil afgørende forringe mediernes arbejdsvilkår og dermed mediernes mulighed for at give befolkningen en fyldestgørende information.

Landsretten kan ikke afvise, at editionspålæg, der er så omfattende og bredt formuleret som efter den foreliggende anmodning, vil kunne have de skadevirkninger, som de indkærede har beskrevet. Hertil kommer, at det efter det fremkomne er noget usikkert, om det ønskede materiale indeholder oplysninger, som politiet kan anvende. I de ovenfor citerede lovforarbejder er hensynet til informations- og ytringsfriheden fremhævet som et moment, der kan indgå i afvejningen. Dette kan ses som udtryk for en almindelig tendens i lovgivning og retspraksis til at respektere og styrke mediernes muligheder for at bringe uafhængig information.

På denne baggrund finder landsretten, at afvejningen må føre til, at det ikke bør pålægges de indkærede at udlevere det omhandlede mate-

riale. Med denne begrundelse stadfæster landsretten den påkærede kendelse.

1. U. 1987.934 H, U 1987.937 H, U 1989.399 H, U 1997.807 V, U 1999.1670 Ø, U 1999.1771 Ø, U 1999.2030 H samt betænkning om beslaglæggelse og edition under efterforskning (nr. 1223/91) s. 33-34 og betænkning vedrørende samarbejdet mellem retten og pressen (nr. 1330/97) s. 170-71.